

ISSN: 2774-0390 (Online)

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Journal of Management Science Sakon Nakhon Rajabhat University

Homepage: <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU>

E-mail: jmssnr@gmail.com

การวิเคราะห์ต้นทุนพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับรายได้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ข้าวฮางอก บ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

Cost analysis of product development to enhance the income of the
germinated parboiled rice community enterprise group, , Ban Khok Sawang,
Chiang Khruea Subdistrict, Mueang District, Sakon Nakhon Province

จินตนา จันทนนท์¹, นิรมล เนื่องสิทธิ์^{2*}, ศักดาเดช กุลากุล³, นวรัตน์ สุรติวรพัทธ์⁴

Jiatana Junthanon¹, Niramol Nueangsittha^{2*}, Sukdadech Kulakul³, Nawarat Surattiworapat⁴

^{1,2,3,4} หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1,2,3,4} Bachelor of Accountancy Program, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: jintana@snru.ac.th¹, nnueangsittha@gmail.com^{2},

sak.kulakul@gmail.com³, Nawarat2626994@gmail.com⁴

Received: June 22, 2025

Revised: July 17, 2025

Accepted: July 18 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอก และ 2) การพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับรายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง จังหวัดสกลนคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลต้นทุนจริง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น อัตราผลตอบแทน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ ระยะเวลาคืนทุน และจุดคุ้มทุน ผลการวิจัย พบว่า การลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์มีมูลค่ารวม 3,012,900 บาท ต้นทุนวัตถุดิบเฉลี่ย 19 บาทต่อกิโลกรัม ปริมาณการผลิตรวม 24,000 กิโลกรัม ราคาขายปลีกเฉลี่ย 60.15 บาทต่อกิโลกรัม ราคาขายส่งเฉลี่ย 53.59 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนการผลิตรวม 1,443,540 บาท ยอดขายปลีก 1,920,000 บาท มีกำไรสุทธิ 476,460 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 19.85 จุดคุ้มทุน 21,113 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 1,689,041.60 บาท ใช้ระยะเวลาคืนทุน 3 ปี ในส่วนของการพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนา “สับแสนสุข” จากผงข้าวฮางอก โดยเน้นจุดขายด้านธรรมชาติและสุขภาพ ส่งผลให้มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 25,000 – 30,000 บาทต่อปี หรือร้อยละ 10 ของรายได้รวม มียอดเงินทุนหมุนเวียนต่อปี

665,040 บาท โดยต้นทุนการผลิตราคาส่ง 507,600 บาท ค่าใช้จ่ายบริหาร 157,440 บาท มูลค่าปัจจุบันสุทธิราคาขายปลีก 2,580,420 บาท คืนทุนใน 3 ปี 6 เดือน และราคาขายส่ง 2,348,100 บาท คืนทุนใน 3 ปี ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับการจัดการต้นทุนอย่างมีระบบ เพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจระดับฐานราก สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยอิงจากศักยภาพเชิงพื้นที่และวัตถุดิบในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: ต้นทุน, ผลิตภัณฑ์, ข้าวฮางอก

Abstract

This research aimed to 1) analyze the production costs of germinated parboiled rice products; and 2) develop and process the products to enhance the income of the Ban Khok Sawang Community Enterprise Group in Sakon Nakhon Province. Mixed-methods research approach was employed, combining both quantitative and qualitative research method. The sample consisted of 30 members of the community enterprise, selected through purposive sampling. The research instruments included questionnaires and cost-collection form. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics and financial feasibility indicators, such as return on investment (ROI), net present value (NPV), payback period, and break-even point. The results revealed that the total investment in machinery and equipment amounted to 3,012,900 THB. The average raw material cost was 19 THB per kilogram, with a total production volume of 24,000 kilograms. The average retail price was 60.15 THB per bag, and the average wholesale price was 53.59 THB per kilogram. The total production cost was 1,443,540 THB, while the total retail sales reached 1,920,000 THB, resulting in a net profit of 476,460 THB (a net profit margin of 19.85%). The break-even point was identified at 21,113 bags, equivalent to 1,689,041.60 THB, with a payback period of three years. Regarding product development, the group successfully launched “Saen Suk Soap”, a value-added product made from germinated parboiled rice powder. By positioning the product around natural and health-oriented benefits, it resulted in average annual income increase of 25,000–30,000 THB, representing 10% of total revenue. The annual working capital required was 665,040 THB, consisting of 507,600 THB in wholesale production costs and 157,440 THB in administrative expenses. Financial analysis indicated that the retail price scenario yielded a net present value (NPV) of 2,580,420 THB, with a payback period of 3 years and 6 months, while the wholesale scenario yielded an NVP of 2,348,100 THB, with a payback period of 3 years. These findings underscore the feasibility of integrating local wisdom with systematic cost management to foster sustainable grassroots economic growth. This study serves as a model for product development and management for other community enterprises. Furthermore, it provides a framework for formulating community economic policies based on area – based potential and local raw materials, ensuring both efficiency and long – term sustainability.

Keywords: cost, product, germinated parboiled rice

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การผลิตข้าวในอดีตของชุมชนไทย โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มักเกิดขึ้นในพื้นที่สูงเชิงเขา ซึ่งมีลักษณะทางภูมิประเทศที่จำกัดพื้นที่ในการเพาะปลูก ชาวบ้านมักตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนพึ่งภูเขา โดยมีพื้นที่ราบด้านหน้าเป็นแหล่งปลูกข้าวขนาดเล็กและมีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน แม้จะอุดมสมบูรณ์แต่กลับไม่เพียงพอต่อการผลิตข้าวเพื่อบริโภคได้ตลอดทั้งปี สิ่งนี้สะท้อนถึงข้อจำกัดเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชน และส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนในชนบท ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ข้าวสางอกในฐานะ “ข้าวเพื่อสุขภาพ” ได้รับความสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่มุ่งเน้นสุขภาพทางเลือก และหลีกเลี่ยงอาหารที่ผ่านกระบวนการขัดสีหรือแปรรูปมากเกินไป ข้าวสางอกซึ่งมีสารกาบา (GABA) วิตามิน และแร่ธาตุสูง จึงกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ในระดับชุมชน ส่งผลให้หลายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสกลนคร เริ่มพัฒนาและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสางอกในรูปแบบของสินค้า OTOP (อินทนิล บัวภาค และนวลฉวี แสงชัย, 2558)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาภาคสนามพบว่า กลุ่มผู้ผลิตในระดับชุมชนยังขาดทักษะในการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตที่สอดคล้องกับหลักวิชาการ หลายกลุ่มมีการกำหนดราคาขายไม่สัมพันธ์กับต้นทุนจริง เนื่องจากไม่มีระบบบัญชีต้นทุนที่ชัดเจน ขาดการปันส่วนค่าใช้จ่ายโดยละเอียด และไม่สามารถวิเคราะห์จุดคุ้มทุนได้อย่างแม่นยำ ยิ่งไปกว่านั้น การกระจายหน้าที่ในกลุ่มมักไม่ได้จัดสรรอย่างมืออาชีพ ผู้รับผิดชอบด้านการเงินหรือการเจรจาต่อรองราคามักไม่มีพื้นฐานด้านบัญชีหรือการจัดการธุรกิจ ทำให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนในกระบวนการผลิต-ขาย เช่น ไม่สามารถคำนวณต้นทุนต่อหน่วยได้อย่างถูกต้อง ไม่มีข้อมูลกระแสเงินสดรับ-จ่ายที่เป็นระบบ และไม่สามารถประเมินกำไรสุทธิได้อย่างแท้จริง (อนันตชัย อธิวัตรพงศ์, 2568) เพื่อยกระดับศักยภาพของผลิตภัณฑ์ข้าวสางอก การต่อยอดโดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น สบู่จากผงงอกข้าวสางอก เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในกลุ่มผู้ผลิต เนื่องจากสบู่ธรรมชาติเป็นสินค้าที่มีความต้องการสูงในกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบดั้งเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ งอกข้าวสางอกยังมีคุณสมบัติเด่นด้านการช่วยให้ผิวพรรณแลดูกระจ่างใส ทำหน้าที่เป็นสครับธรรมชาติ และช่วยสร้างจุดขายในเชิงรูปลักษณ์ เช่น สี กลิ่น และส่วนผสมจากธรรมชาติที่โดดเด่น

การวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตข้าวสางอกอย่างเป็นระบบ พร้อมศึกษาศักยภาพในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย โดยใช้แนวทางบัญชีต้นทุนเพื่อวางรากฐานข้อมูลสำหรับการกำหนดราคาขาย การประเมินจุดคุ้มทุน และการวางแผนกลยุทธ์ด้านการผลิต การตลาด และการพัฒนาธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นพื้นที่ศึกษาในชุมชนบ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีบริบทเชิงสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่สะท้อนภาพรวมของชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวสางอก บ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวสางอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวสางอก บ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน

การวิเคราะห์ต้นทุน (cost analysis) เป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้ในการกำหนดราคา ตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และประเมินประสิทธิภาพทางการเงินของกิจการ โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่มีข้อจำกัดด้านทุนและข้อมูลหลักการพื้นฐานของการวิเคราะห์ต้นทุนคือ การแยกแยะต้นทุนตามลักษณะ เช่น ต้นทุนคงที่ (fixed costs) ต้นทุนผันแปร (variable costs) และต้นทุนรวม (total costs) เพื่อประเมินจุดคุ้มทุน (break-even point) และผลกำไรที่คาดหวังจากการดำเนินงาน (Hornigren et al., 2021) การวิเคราะห์เหล่านี้มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการกำหนดราคาขาย และการตัดสินใจในด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการต่าง ๆ (อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์, 2559)

การกำหนดราคาตามต้นทุน (cost-based pricing) เป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมในองค์กรและธุรกิจชุมชน เนื่องจากเป็นแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ง่าย โดยเฉพาะในกลุ่มที่ขาดแคลนข้อมูลทางการตลาดที่ละเอียดหรือไม่ มีระบบบริหารจัดการขั้นสูง แนวทางการกำหนดราคาตามต้นทุนสามารถจำแนกได้ 2 แนวทางหลัก ได้แก่

1. วิธีต้นทุนเต็ม (absorption costing หรือ full costing) ซึ่งรวมทั้งต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ในการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยผลิต
2. วิธีต้นทุนผันแปร (variable costing หรือ contribution approach) ซึ่งคำนวณเฉพาะต้นทุนผันแปร และนำมาวิเคราะห์กำไรส่วนเกิน (contribution margin) เพื่อการตัดสินใจในระดับปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ผลตอบแทน (return analysis) มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของการใช้ต้นทุนและทรัพยากรในกระบวนการผลิตและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยใช้ตัวชี้วัดต่าง ๆ ในการประเมินความสามารถในการทำกำไรของกิจการ การวิเคราะห์ผลตอบแทนสามารถดำเนินการผ่านอัตราส่วนทางการเงิน 5 ตัวหลัก ได้แก่ 1) อัตรากำไรขั้นต้นต่อยอดขาย (gross profit margin) 2) อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขายสุทธิ (net profit margin) 3) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity – ROE) 4) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment – ROI) และ 5) อัตรากำไรสุทธิต่อต้นทุนรวม (net profit to total cost ratio) โดยเฉพาะ ROI ถือเป็นตัวชี้วัดที่ได้รับความนิยมในการประเมินผลการดำเนินงานอย่างกว้างขวางในทุกระดับของธุรกิจ ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการแปรเปลี่ยนเงินลงทุนเป็นกำไรสุทธิ ตัวชี้วัดผลตอบแทนต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพในการจัดการต้นทุน การกำหนดราคา และการดำเนินการทางธุรกิจโดยรวม และยังสามารถใช้เพื่อเปรียบเทียบผลประกอบการระหว่างช่วงเวลา หรือระหว่างกิจการที่คล้ายคลึงกันได้

แนวคิดการมีส่วนร่วมและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นรูปแบบการวิจัยที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมุ่งเน้นการพัฒนา การแก้ไขปัญหา และการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในระดับชุมชนและองค์กร โดยมีรากฐานจากแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1988) ซึ่งผสมผสานแนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ถือเป็นรูปแบบของการวิจัยเชิงปลดปล่อย (Emancipatory Action Research: EAR) ซึ่งถือเป็นรูปแบบที่บริสุทธิ์ที่สุดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพราะเน้นความเสมอภาค การมีส่วนร่วม และการตัดสินใจร่วมกันในทุกขั้นตอนของการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการตั้งคำถาม การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำผลวิจัยไปใช้จริง การวิจัย PAR มักใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (simple descriptive statistics) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นหลัก โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกมีการพบปะ พูดคุย

ร่วมแลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข รวมถึงมีการวางแผนล่วงหน้า ติดตามประเมินผล และจัดทำรายงานเพื่อความโปร่งใสและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนหลักประชาธิปไตยภายในกลุ่ม จุดเด่นของ PAR ที่แตกต่างจากการวิจัยแบบมีส่วนร่วมทั่วไป คือการลงมือแก้ไขปัญหาไปพร้อมกับการวิจัย ไม่ใช่เพียงการเก็บข้อมูล ดังนั้น PAR จึงเป็นเครื่องมือที่ตอบโจทย์งานวิจัยเพื่อการพัฒนา (research for development) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดการพัฒนาลิขสิทธิ์

การพัฒนาลิขสิทธิ์ใหม่ (New Product Development: NPD) คือ กระบวนการเปลี่ยนแนวคิดให้เป็นสินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การหาแนวคิด (idea gathering) 2) การสร้างแบบจำลองทางธุรกิจ (build business case) 3) การพัฒนาลิขสิทธิ์ (development) 4) การทดสอบตลาด (pre-production and test) 5) การผลิตและจัดจำหน่าย (production and distribution) และ 6) การติดตามและประเมินผล (post company) การพัฒนาลิขสิทธิ์ใหม่ในบริบทของวิสาหกิจชุมชนต้องมีความแปลกใหม่ ใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างมีคุณค่า และสอดคล้องกับแนวโน้มตลาด ทั้งในด้านสุขภาพ ความยั่งยืน และความต้องการเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ต้องการ และเพิ่มโอกาสทางธุรกิจได้อย่างมั่นคง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญกับการพัฒนาระบบบัญชีและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารต้นทุน การกำหนดราคา และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของระบบบัญชีบริหารและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

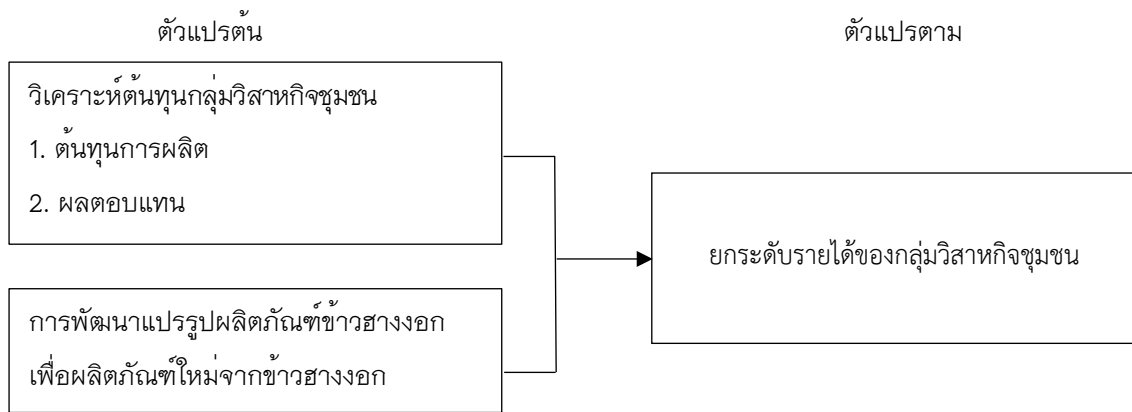
ภัทรวดี อินทปนต์ และคณะ (2566) ดำเนินงานวิจัยโดยการประยุกต์ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (mixed method R&D) เพื่อพัฒนาระบบบัญชีที่ครอบคลุมรายการรายรับ-รายจ่าย ตลอดจนการบริหารลูกหนี้และเจ้าหนี้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บข้อมูลทางบัญชี และสนับสนุนการตัดสินใจทางธุรกิจอย่างเป็นระบบ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีได้นำแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มาใช้ในการพัฒนาระบบบัญชีร่วมกับสมาชิกในชุมชน โดยเน้นการจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์ผ่านแนวคิดต้นทุนเต็ม (full costing) และวิธีการตั้งราคาด้วยส่วนเพิ่ม (markup pricing) ซึ่งช่วยให้การกำหนดราคาสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจมีความเป็นธรรมและสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สิริกาญจน์ ทวีพิธานนท์ และคณะ (2566) ใช้แนวทาง PAR ผสมผสานกับแบบสอบถาม การประชุมกลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อพัฒนาลิขสิทธิ์ใหม่ที่ตรงกับความต้องการของตลาด โดยเน้นทั้งด้านคุณภาพ บรรจุภัณฑ์ และกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด ซึ่งผลการวิจัยช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกและสร้างความภาคภูมิใจในผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการใช้ระบบบัญชีบริหารที่ครอบคลุมข้อมูลต้นทุนและการตลาด มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการจัดการทรัพยากร การกำหนดราคาอย่างมีเหตุผล และการพัฒนาลิขสิทธิ์เพื่อรองรับความต้องการของตลาดอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิเคราะห์ต้นทุนพัฒนาลิขสิทธิ์เพื่อยกระดับรายได้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ข้าวสาบงอก บ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวสาขงอกบ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือการวิจัยในลักษณะของ วิธีวิจัยเชิงปริมาณที่สนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ (quantitative research supported by qualitative data) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึกและสามารถสะท้อนข้อเท็จจริงในชุมชนได้อย่างรอบด้าน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะดังนี้

แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง และยืนยันผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามที่ออกแบบขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีด้านบัญชีบริหาร การวิเคราะห์ต้นทุน และการวิเคราะห์ผลตอบแทน โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มตัวอย่างตัวแทนของวิสาหกิจชุมชน เนื้อหาในแบบสอบถามครอบคลุมหัวข้อสำคัญ ได้แก่ รายการต้นทุนคงที่และผันแปร รายรับ และรายจ่าย ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ การรับรู้ผลตอบแทนที่ได้รับความคิดเห็นต่อการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ และการจัดทำบัญชีในชุมชน

การสร้างแบบสอบถามควรผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 3 คน เพื่อประเมินความครอบคลุมของประเด็นและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยพิจารณาความครอบคลุมของคำถามว่าสอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability test) เช่น ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) โดยเฉพาะในแบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วนการวัด เพื่อยืนยันความสม่ำเสมอของข้อคำถามในการวัดแนวคิดเดียวกัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน และสะท้อนข้อเท็จจริงจากกลุ่มตัวอย่างได้อย่างตรงประเด็น โดยใช้แบบสอบถาม ที่ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ อิงจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผลการสัมภาษณ์ในระยะต้นของการศึกษา เพื่อให้เครื่องมือมีความสอดคล้องกับ

บริบทและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูลประกอบด้วย 1) การแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง 2) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ตรง ซึ่งจะสามารถสะท้อนปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะแบบเจาะลึกได้อย่างมีคุณภาพ และ 3) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลหลังจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ประชุมกลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และความสอดคล้องของคำตอบ ในแต่ละฉบับอย่างละเอียด เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้มีคุณภาพและพร้อมสำหรับกระบวนการวิเคราะห์เชิงสถิติในลำดับถัดไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการสรุปผลที่น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งกระบวนการออกเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) การตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ทำการตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับกลับมา เพื่อพิจารณาความครบถ้วนของคำตอบ ความสอดคล้องของข้อมูล และตรวจจับคำตอบที่อาจเป็นเท็จหรือไม่สมเหตุผล ซึ่งการตรวจสอบนี้ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการรักษาคุณภาพของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ 2) การลงรหัสข้อมูล หลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการลงรหัสคำตอบจากแบบสอบถามโดยใช้รหัสตัวเลขแทนคำตอบที่เป็นข้อความ เพื่อความสะดวกและแม่นยำในการป้อนข้อมูลเข้าสู่ระบบการวิเคราะห์ทางสถิติ และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวฮางอก บ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จากตาราง 1

ตาราง 1 แสดงเงินลงทุนเริ่มแรกของเครื่องมือและอุปกรณ์ของกลุ่มวิสาหกิจโดยเฉลี่ย

เครื่องมือและอุปกรณ์	จำนวน	ราคา/หน่วย (บาท)	ราคารวม (บาท)	อายุการ ใช้งาน (ปี)	ค่าเสื่อมราคา	
					รายปี (บาท)	รายเดือน (บาท)
โรงสี	1	800,000	800,000	12	66,666.67	5,555.56
เครื่องคัดแยกสีเมล็ดข้าว	1	1,800,000	1,800,000	11	163,636.36	13,636.36
เครื่องสีลัญญากาศ	1	140,000	140,000	6	23,333.33	1,944.44
เครื่องห่มฟิล์มร้อน	1	50,000	50,000	5	10,000	833.33
เครื่องแยกเมล็ดข้าวสาร	1	70,000	70,000	5	14,000	1,166.67
เครื่องเย็บกระสอบ	1	3,900	3,900	4	975	81.25
เครื่องปัมน้ำ	1	5,000	5,000	7	714.29	59.52
เตา	2	10,000	20,000	5	4,000	333.33
หึ่งตากข้าว	12	2,000	24,000	5	4,800	400.00
หวดนึ่งข้าวแสดนเลส	20	4,000	80,000	4	20,000	1,666.67
กะละมังแช่ข้าว	10	2,000	20,000	6	3,333.33	277.78

ตาราง 1 (ต่อ)

เครื่องมือและอุปกรณ์	จำนวน	ราคา/หน่วย	ราคารวม	อายุการใช้งาน (ปี)	ค่าเสื่อมราคา	
		(บาท)	(บาท)		รายปี (บาท)	รายเดือน (บาท)
รวม		2,886,900	3,012,900		311,458.98	25,954.92

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวสาขงอก บ้านโคกสว่าง ได้มีการลงทุนเริ่มแรกสำหรับเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิตข้าวสาขงอก คิดเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 3,012,900 บาท โดยรายการเครื่องมือที่ลงทุนส่วนใหญ่ประกอบด้วย เครื่องอบข้าว เครื่องบด เครื่องบรรจุภัณฑ์ เครื่องชั่ง และอุปกรณ์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งถือเป็นสินทรัพย์ถาวรที่จำเป็นต่อการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปที่ได้มาตรฐาน เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าเสื่อมราคาของเครื่องมือและอุปกรณ์ดังกล่าว โดยใช้วิธีเส้นตรง (straight-line depreciation) ซึ่งเป็นวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาที่นิยมใช้ในภาควิสาหกิจชุมชนพบว่า ค่าเสื่อมราคาต่อปี เท่ากับ 311,458.98 บาท ค่าเสื่อมราคาต่อเดือน เท่ากับ 25,954.92 บาท ซึ่งระบุว่า เครื่องจักรและอุปกรณ์สามารถนำมาใช้ในการผลิตข้าวสาขงอกได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยมีอายุการใช้งานเฉลี่ยอยู่ที่ 8-10 ปี ทั้งนี้ ค่าเสื่อมราคาดังกล่าวถือเป็นต้นทุนคงที่ (fixed cost) ที่ส่งผลต่อการกำหนดราคาต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์

ตาราง 2 ค่าใช้จ่ายในการขาย

รายการ	ต้นทุน/ครั้งในการผลิต	ต้นทุน/ถุง
ค่าบรรจุภัณฑ์	2,048	2.56
ค่าสต็อกเกอร์	3,200	4.00
รวมยอดค่าใช้จ่ายในการขาย	5,248	6.56

จากตาราง 2 พบว่า ข้อมูลต้นทุนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการขาย ซึ่งประกอบด้วย ค่าบรรจุภัณฑ์ และค่าสต็อกเกอร์ สำหรับการผลิตข้าวสาขงอกบรรจุถุง โดยมีรายละเอียดดังนี้ ในการผลิตข้าวสาขงอก จำนวน 800 กิโลกรัม ซึ่งบรรจุใส่ถุงขนาด 1 กิโลกรัมต่อถุง ได้ผลผลิตรวมทั้งหมด 800 ถุง ต่อครั้ง พบว่าค่าใช้จ่ายในการขายต่อครั้งเป็นเงินรวม 5,248 บาท ต้นทุนการขายต่อหน่วย 6.56 บาท/ถุง กลุ่มวิสาหกิจดำเนินการผลิตในลักษณะนี้ สัปดาห์ต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายในการขายต่อเดือนจะคิดเป็นเงิน 5,248 บาท 4 ครั้ง = 20,992 บาท/เดือน

ค่าใช้จ่ายส่วนนี้จัดอยู่ในประเภท ต้นทุนผันแปร (variable cost) ที่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต โดยมีอัตราคงที่ต่อหน่วย ทำให้สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยผลิต และเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการกำหนดราคาขายขั้นต่ำและการวางแผนกำไรต่อหน่วยในเชิงกลยุทธ์

ตาราง 3 ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรงและค่าใช้จ่ายในการผลิต

รายการ	ต้นทุนการผลิต	ต้นทุน/เดือน	ต้นทุน/ถุง
	1 ครั้ง/วัน	(4ครั้ง/เดือน)	(1 วัน)
1) ค่าวัตถุดิบทางตรง			
ข้าวเปลือก	15,200	60,800	19.00

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	ต้นทุนการผลิต 1 ครั้ง/วัน	ต้นทุน/เดือน (4 ครั้ง/เดือน)	ต้นทุน/ถุง (1 วัน)
2) ค่าแรงงานทางตรง			
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	1,200	4,800	1.50
3) ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร			
ค่าไฟ	334.67	1,338.68	.42
ค่าเชื้อเพลิง(ค่าฟืน) 748 บาทต่อเดือน (4 ครั้งในการผลิตต่อเดือน)	187.00	748	.23
4) ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่			
ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตต่อเดือน	25,954.92	25,954.92	32.44

จากตาราง 3 พบว่า ในการผลิตแต่ละครั้ง กลุ่มสามารถผลิตข้าวสางอกได้จำนวน 800 กิโลกรัม โดยบรรจุถุงขนาด 1 กิโลกรัมต่อถุง ได้ผลผลิตรวม 800 ถุง ซึ่งคิดต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมอยู่ที่ 19 บาท/กิโลกรัม โดยรายละเอียดต้นทุนแบ่งออกเป็นหมวดต่าง ๆ ดังนี้ 1) ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ประกอบด้วย ข้าวเปลือกที่ใช้ในการแปรรูปต่อครั้ง 15,200 บาท 2) ค่าแรงงานทางตรง คิดเป็น 36,000 บาท/เดือน 3) ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปรต่อครั้ง ค่าไฟฟ้า 334.67 บาท ค่าเชื้อเพลิง (ฟืน) 187 บาท 4) ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่ ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์ 25,954.92 บาท/เดือน และ 5) สรุปรวมต้นทุนการผลิตต่อเดือน วัตถุดิบทางตรง 60,800 บาท แรงงาน 4,800 บาท ค่าไฟ 1,338.68 บาท และค่าเชื้อเพลิง (ค่าฟืน) 748 บาทต่อเดือน ค่าเสื่อมราคา 25,954.92 บาท รวมต้นทุนรวมต่อเดือน 93,641.60 บาท

ตาราง 4 แสดงต้นทุนการผลิตต่อหน่วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่และค่าใช้จ่ายในการขาย

รายการ	ต้นทุน/ถุง(ราคาปลีก)	ต้นทุน/ตัน(ราคาส่ง)
ต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย		
วัตถุดิบทางตรง	19.00	19.00
ค่าแรงงานทางตรง	1.50	1.50
ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร	.65	.65
ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่	32.44	32.44
รวมต้นทุนการผลิต	53.59	53.59

จากตาราง 4 พบว่า ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่และค่าใช้จ่ายในการขาย พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต้นทุนข้าวสางอก ราคาปลีกมีต้นทุนการผลิตอยู่ที่ 53.59 บาท และราคาส่งมีต้นทุนการผลิตอยู่ที่ 53.59 บาท แต่ยังไม่รวมค่าบรรจุภัณฑ์และค่าสต็อกเกอร์

ผลตอบแทนกำไรสุทธิของการผลิตข้าวสาขางอก โดยปริมาณการขายเฉลี่ย 1 ปี รายได้จากการขายข้าวสาขางอกราคาปลีก 1,920,000 บาท หักต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการขายโดยเฉลี่ยเท่ากับ 665,040 บาท คงเหลือกำไรสุทธิ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1,254,960 บาท และรายได้จากการขายข้าวสาขางอกราคาส่ง 1,680,000 บาท หักต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการขายโดยเฉลี่ยเท่ากับ 665,040 บาท คงเหลือกำไรสุทธิโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1,014,960 บาท

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตข้าวสาขางอก

รายการ	ราคาข้าวสาขางอก/ถุง	ราคาข้าวสาขางอก/ตัน
กระแสเงินสดรับ		
ขายข้าวสาขางอก	1,920,000	
ขายข้าวสาขางอก		1,680,000
กระแสเงินสดจ่าย		
ต้นทุนการผลิต (ไม่รวมค่าเสื่อม)	507,600	
ต้นทุนการผลิต (ไม่รวมค่าเสื่อม)		507,600
ค่าใช้จ่ายในการขายและค่าใช้จ่ายในการบริหาร	<u>157,440</u>	<u>157,440</u>
กระแสเงินสดรับสุทธิ	<u>1,254,960</u>	<u>1,014,960</u>

ตาราง 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตข้าวสาขางอก ราคาขายข้าวสาขางอกราคาปลีกโดยเฉลี่ย 80 บาท และราคาขายส่งโดยเฉลี่ย 70 บาท/ตัน การคำนวณต้นทุนข้าวสาขางอกโดยเฉลี่ย 24,000 บาท ต้นทุนการผลิตราคาส่งโดยไม่รวมค่าเสื่อม 21.15 ถุง และต้นทุนการผลิตราคาปลีกโดยไม่รวมค่าเสื่อม 21.15 ตัน ค่าใช้จ่ายในการขาย 6.56 บาท โดยเฉลี่ยแล้วต้นทุนราคาปลีกจะอยู่ที่ 21.15 บาท และต้นทุนโดยเฉลี่ยต้นของราคาส่งอยู่ที่ 27.71 บาท

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตข้าวสาขางอก

รายการ	การผลิตข้าวสาขางอกรายปี (ราคาปลีก)	การผลิตข้าวสาขางอกรายปี (ราคาส่ง)
เงินลงทุนเริ่มแรก	3,012,900	3,012,900
เงินทุนหมุนเวียนประจำปี (สำหรับจ่ายเป็นต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่าย ในการขายและบริหาร ตลอดทั้งปี)	<u>665,040</u>	<u>507,600</u>
กระแสเงินสดรับสุทธิ	1,254,960	1,172,400
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ	2,778,640	2,652,800
ระยะเวลาคืนทุน	3 เดือน 6 วัน	3 เดือน

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าวสาขางอกบ้านโคกสว่าง มีโครงสร้างเงินทุนที่สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) เงินลงทุนเริ่มแรกเป็นเงินทุนที่ใช้ในการจัดซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตข้าวสาขางอก โดยกลุ่มใช้เงินลงทุนเริ่มแรกในการจัดหาเครื่องมือเครื่องจักรเป็นจำนวน 3,012,900 บาท ซึ่งถือเป็นต้นทุนคงที่ระยะยาว และสามารถคำนวณค่าเสื่อมราคาเพื่อใช้ใน

การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยได้ เงินทุนหมุนเวียนประจำปี และ 2) เป็นเงินทุนที่จำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการดำเนินงานประจำวัน ได้แก่ การจัดซื้อวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าสาธารณูปโภค และค่าใช้จ่ายในการขาย โดยจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) เงินทุนหมุนเวียนราคาปลีก ประกอบด้วย ต้นทุนการผลิต (ไม่รวมค่าเสื่อมราคา) 507,600 บาท/ปี ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 157,440 บาท/ปี รวมเงินทุนหมุนเวียนประจำเดือน 665,040 บาท/ปี และ 2) เงินทุนหมุนเวียนราคาส่ง ต้นทุนการผลิต (ไม่รวมค่าเสื่อมราคา) 507,600 บาท/ปี รวมเงินทุนหมุนเวียนประจำเดือน 507,600 บาท/ปี

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

$$\begin{aligned}\text{มูลค่าปัจจุบันสุทธิราคาปลีก} &= (\text{เงินลงทุนเริ่มแรก} + \text{เงินทุนหมุนเวียนสำหรับต้นทุนการผลิต} + \text{ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร}) - \text{กระแสเงินสดรับสุทธิ} \\ &= (3,012,900 + 665,040 + 157,440) - 1,254,960 \\ &= 3,835,380 - 1,254,960 \\ &= 2,580,420 \text{ บาท}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{มูลค่าปัจจุบันสุทธิราคาส่ง} &= (\text{เงินลงทุนเริ่มแรก} + \text{เงินทุนหมุนเวียนสำหรับต้นทุนการผลิต} + \text{ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร}) - \text{กระแสเงินสดรับสุทธิ} \\ &= (3,012,900 + 507,600) - 1,172,400 \\ &= 3,520,500 - 1,172,400 \\ &= 2,348,100 \text{ บาท}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{ระยะเวลาคืนทุนราคาปลีก} &= \frac{\text{เงินลงทุนเริ่มแรก} + \text{เงินทุนหมุนเวียนสำหรับต้นทุนการผลิต} + \text{ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร}}{\text{กระแสเงินสดรับสุทธิ (เฉลี่ยต่อปี)}} \\ &= \frac{(3,012,900 + 665,040 + 157,440)}{1,254,960} \\ &= \frac{3,835,380}{1,254,960} \\ &= 3.06 \text{ หรือ 3 ปี 6 เดือน}\end{aligned}$$

ผลตอบแทนจากการผลิตข้าวฮางอก พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 2,580,420 บาท และระยะเวลาคืนทุน 3 ปี 6 เดือน

$$\begin{aligned}\text{ระยะเวลาคืนทุนราคาส่ง} &= \frac{\text{เงินลงทุนเริ่มแรก} + \text{เงินทุนหมุนเวียนสำหรับต้นทุนการผลิต} + \text{ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร}}{\text{กระแสเงินสดรับสุทธิ (เฉลี่ยต่อปี)}} \\ &= \frac{3,012,900 + 507,600}{1,172,400} \\ &= \frac{3,520,500}{1,172,400} \\ &= 3.00 \text{ หรือ 3 ปี}\end{aligned}$$

ผลตอบแทนจากการผลิตข้าวฮางอก พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 2,348,100 บาท และระยะเวลาคืนทุน 3 ปี

เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวฮางอก บ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครืออำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ผลการวิจัย การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผงजूข้าวสางอกเพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวสางอก บ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีศักยภาพในการต่อยอดผลิตภัณฑ์จากข้าวสางอก โดยเฉพาะการแปรรูป "ผงजूข้าวสางอก" ซึ่งถือเป็นวัตถุดิบที่มีคุณค่าทางโภชนาการและยังมิถูกใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่นี้ดำเนินการผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชุมกลุ่มย่อย และการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับสมาชิกกลุ่ม โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการระดมความคิดเห็น ตั้งแต่แนวคิดผลิตภัณฑ์ ชื่อสินค้า รูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์ ตลอดจนการกำหนดกลยุทธ์การตลาดและการตลาด ผลจากการกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว ส่งผลให้กลุ่มสามารถพัฒนา ผลิตภัณฑ์สบู่ออกจากข้าวสางอกได้สำเร็จ จำนวน 2 สูตร คือ สูตรที่ 1 ผลิตภัณฑ์สบู่ออกจากข้าวสางอกที่มาจากข้าวหอมมะลิ ตัวผลิตภัณฑ์จะมีสีขาว (ภาพที่ 2) สูตรที่ 2 ผลิตภัณฑ์สบู่ออกจากข้าวสางอกที่มาจากข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี่ ตัวผลิตภัณฑ์จะมีสีน้ำตาลแดง (ภาพที่ 3) และกำหนดผลิตภัณฑ์ใหม่ในชื่อ "แสนสุข" เป็นชื่อเดิมของผลิตภัณฑ์ข้าวสางอก จากชื่อตราแสนสุข

ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับรายได้จากการแปรรูปทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ในชื่อ "สบู่แสนสุข" สบู่จากข้าวสางอก เพื่อเพิ่มผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ต้นทุนวัตถุดิบ 35 บาท ค่าแรงงาน 10 บาทและค่าใช้จ่าย 5 บาท เฉลี่ยต้นทุนการผลิตสบู่แสนสุขต่อชิ้น 50 บาท และกำหนดราคาจำหน่ายต่อชิ้น 69 บาท กำไรต่อชิ้น 19 บาท จากการดำเนินการทดลองตลาดผ่านช่องทางการฝากขายร้านค้าในชุมชน และการออกร้านในงานส่งเสริมของจังหวัด พบว่า ผลิตภัณฑ์สามารถสร้าง รายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นประมาณ 25,000-30,000 บาทต่อปี หรือคิดเป็นอัตราการเติบโตของรายได้ ร้อยละ 10 ต่อปี เมื่อเทียบกับรายได้จากการขายข้าวสางอกเพียงอย่างเดียวจึงได้จัดผลิตภัณฑ์ทำตราเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม ดังนี้

ภาพที่ 2 สูตรที่ 1

ภาพที่ 3 สูตรที่ 2

การอภิปรายผล

จากการศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตข้าวสางอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวสางอก บ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า เงินลงทุนเริ่มแรกในเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตมีมูลค่าสูงถึง 3,012,900 บาท ซึ่งเป็นการลงทุนที่สะท้อนถึงความตั้งใจของชุมชนในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยสามารถคำนวณค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยของเครื่องจักรและอุปกรณ์ได้ที่ 25,954.92 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นต้นทุนต่อหน่วยที่ 32.44 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งถือเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการกำหนดราคาจำหน่าย และวางแผนกำไรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทกาญจน์ เกิดมาลัย และคณะ (2567) ที่ได้แสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์ต้นทุนในเชิงพาณิชย์อย่างละเอียด ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถควบคุมต้นทุนได้

อย่างแม่นยำเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สามารถวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดและผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพในระดับสากล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย อินทสังข์ และคณะ (2564) ที่ชี้ว่าการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างรอบด้าน จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนและสร้างความแตกต่างที่ชัดเจนในตลาด ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่น่าเชื่อถือและสามารถแข่งขันได้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าวสาขางอก บ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร สามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายข้าวสาขางอกในราคาปลีกเฉลี่ย 1,920,000 บาทต่อเดือน (จากปริมาณ 24,000 กิโลกรัม) และหากจำหน่ายในราคาส่งจะมีรายได้เฉลี่ย 1,680,000 บาทต่อเดือน ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของกลุ่มในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจาก กระแสเงินสดสุทธิ (net cash flow) ที่ได้จากราคาปลีกเฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 1,254,960 บาท คิดเป็นอัตราผลตอบแทนร้อยละ 19.85 และราคาส่งเฉลี่ยอยู่ที่ 1,172,400 บาท คิดเป็นอัตราผลตอบแทนร้อยละ 16.41 ซึ่งเป็นระดับที่สะท้อนถึงการบริหารต้นทุนและราคาขายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การคำนวณระยะเวลาคืนทุน (payback period) จาสร้างรายได้ราคาปลีกอยู่ที่ประมาณ 3 ปี 6 เดือน และราคาส่งอยู่ที่ประมาณ 3 ปี ซึ่งถือว่ามีความเร็วในการคืนทุนสูง เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะการลงทุนในวิสาหกิจชุมชนที่มักใช้เงินทุนส่วนตัวหรือเงินกู้ในระดับพื้นฐาน การคืนทุนในระยะเวลาเพียง 3 ปี จึงแสดงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนในผลิตภัณฑ์ข้าวสาขางอกของกลุ่มดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา จันทนนท์ และคณะ (2566) ที่ศึกษาการลงทุนปลูกแตงโมของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ซึ่งพบว่า การคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนที่แม่นยำมีผลต่อการตัดสินใจลงทุน และความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงินของเกษตรกรรายย่อย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของอินทรา สุวรรณดี และคณะ (2563) ที่ศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตปลาร้าแปรรูปในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าแม้จะมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 8,100 บาทต่อเดือน แต่กำไรขั้นต้นต่อยอดขายคิดเป็นเพียง 1.95% และระยะเวลาคืนทุนยาวนานถึง 5 ปี 3 เดือน ซึ่งแตกต่างอย่างชัดเจนกับกรณีของข้าวสาขางอกที่มีผลตอบแทนในอัตราสูง และคืนทุนได้รวดเร็วอย่างมาก อีกทั้งยังสะท้อนถึงความสามารถของกลุ่มในการเพิ่ม “คุณค่า” ของผลิตภัณฑ์ (value proposition) ให้สูงกว่าราคา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ที่ระบุว่า “เมื่อคุณค่าที่ผู้บริโภครับรู้สูงกว่าราคา ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อทันที”

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวสาขางอกโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ให้เป็นผลิตภัณฑ์สบู่แปรรูปในชื่อ “สบู่แสนสุข” ถือเป็นกรณีศึกษาที่โดดเด่นในด้านการสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรท้องถิ่น โดยอาศัยแนวทางการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในการตั้งชื่อ การออกแบบสูตรและกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Phuangsomjit (2014 อ้างถึงใน ปิยดา ปัญญาศรี และธีรฤดี เอกะกุล, 2567) ที่ชี้ว่าการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ชุมชนควรมีพื้นฐานจากการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งในด้านการคิด การตัดสินใจ และการประเมินผล เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความยั่งยืนของกิจการในระยะยาว ผลิตภัณฑ์ “สบู่แสนสุข” ซึ่งแปรรูปจากผงจมูกข้าวสาขางอก ได้พัฒนาออกมาใน 2 สูตร ได้แก่ สูตรจากข้าวหอมมะลิและสูตรจากข้าวไรซ์เบอร์รี่ โดยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อชิ้น 50 บาท และตั้งราคาขายที่ 69 บาท สะท้อนถึงการออกแบบราคาขายที่มีส่วนต่างของกำไรเพียงพอในเชิงพาณิชย์ ขณะเดียวกันก็ยังสามารถแข่งขันในตลาดได้ นอกจากนี้ การทดลองตลาดผ่านช่องทางฝากขายในร้านค้าในชุมชนและงานแสดงสินค้าระดับจังหวัด ได้สร้างรายได้เพิ่มเติมเฉลี่ย 25,000–30,000 บาทต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของรายได้รวม ซึ่งถือเป็นการเพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรเดิมโดยไม่ต้องลงทุนเพิ่มอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย อินทสังข์ และคณะ (2564) ที่พบว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าใหม่ในวิสาหกิจชุมชนข้าวสาขางอกสามารถช่วยเพิ่มความน่าสนใจและการจดจำของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังส่งเสริมการขายตลาดอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ McCarthy &

Pereault (1991) ที่กล่าวถึงลักษณะผลิตภัณฑ์ “me-too product” หรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่ของใหม่ในตลาด แต่ใหม่สำหรับผู้ผลิต ก็สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างลงตัวในกรณีนี้ กล่าวคือ “สบู่แสนสุข” แม้จะไม่ใช่นวัตกรรมใหม่ในตลาดสบู่ แต่เป็นการยกระดับผลผลิตชุมชนให้สามารถเข้าสู่ตลาดแข่งขันได้ โดยอาศัยภาพลักษณ์ของสุขภาพ ความเป็นธรรมชาติ และการใช้วัตถุดิบจากข้าวฮางอก ซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นเป็นจุดขาย หากมีการวางแผนในเรื่องของแบรนด์ กลยุทธ์การตลาด และการตั้งราคาที่เหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

1. ประสิทธิภาพในการคืนทุน เป็นเครื่องชี้วัดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน แม้มีการลงทุนสูง แต่ระยะเวลาคืนทุนเฉลี่ย 3-3.5 ปี แสดงให้เห็นถึง การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างกำไรสุทธิต่อเนื่อง ที่ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการบริหารต้นทุน-รายได้เป็นปัจจัยสำคัญของการลงทุนในระดับฐานราก
2. การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์เดิมผ่านนวัตกรรมแปรรูป คือการสร้างความยั่งยืนเชิงเศรษฐกิจของชุมชนการแปรรูปข้าวฮางอกเป็นสบู่ “สบู่แสนสุข” แสดงให้เห็นว่า การแปรรูปด้วยนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ตลาดไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ในระดับโลก แต่อาจเป็นสิ่งใหม่ในระดับชุมชน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแนวคิด me-too product ที่มีความหมายใหม่ต่อกลุ่มผู้ผลิตในท้องถิ่น สามารถเป็นตัวเร่งการเติบโตของรายได้ และการขยายโอกาสทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าวฮางอกบ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ควรมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าวฮางอกบ้านโคกสว่างเพื่อให้เห็นที่รู้จักมากขึ้น

1.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าวฮางอกบ้านโคกสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ควรมีการตลาดใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตข้าวฮางอกในหลาย ๆ พื้นที่ เพื่อนำผลจากการศึกษา มาเปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งนี้

2.2 ผู้ประกอบการควรส่งเสริมบุคลากรในชุมชนให้หันมาสนใจข้าวฮางอก และพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่เพื่อเป็นแรงงานสำคัญในการผลิตในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา จันทนนท์, ศักดาเดช กุลากุล และนิรมล เนื่องสิทธิ์. (2566). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกแตงโมเกษตรกร กรณีศึกษา ตำบลท่าก้อน อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(1), 37-50.
- ฉัตรชัย อินทสังข์, จันทร์เพ็ญ ธงไชย, ปุริม หนูนนัด และเยาวพา ความหมั่น. (2564). การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าว: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวฮางอกโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ*, 8(2), 63-75.

- นันทกาญจน์ เกิดมาลัย, ชนินทร์ วะสีนนท์, นิรมล เนื่องสิทธิ์, ปรีณัตร์ ภูจิตร, สุพิชญา นิลจินดา และจินตนา จันทนนท์. (2567). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมจากสารสกัดครามและวิเคราะห์ต้นทุนเชิงพาณิชย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 18(61), 163–179.
- ปิยดา ปัญญาศรี และธีรวิทย์ เอกะกุล. (2567). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่เชิงพาณิชย์ที่ยั่งยืนโดยใช้เทคนิคการวิจัยปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 9(10), 1971–1984.
- ภัทรวดี อินทปันตี, พรเพ็ญ สุขหนู, จิราภรณ์ จันทรวงศ์ และปิยดา นวลละออง. (2566). การพัฒนาระบบบัญชีและการจัดการต้นทุนการผลิตเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพบ้านนิคมอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(4), 145–161.
- สิริกาญจน์ ทวีพิธานนท์, ลักษมี งามมีศรี, เจนจิรา เงินจันทร์ และมานิตย์ สิงห์ทองชัย (2566). การศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่. *วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 5(1), 172–188.
- อินทนิล บัวภาคำ และนวลฉวี แสงชัย. (2558). แนวทางการพัฒนาธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าวสาขาสกลทวาปี บ้านนาบ่อ อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร. *การประชุมวิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมทางการจัดการระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2558*, 19–20 กันยายน 2558 หน้า 1498–1504. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อินทรา สุวรรณดี ภัทรวดี พิมโกทา พรทิวา ทมถา สุพรรณา อามาศย์สมบัติ อัจฉราภรณ์ บุตรภักดี และหทัยกาญจน์ เวียงหลวง. (2563). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตปลาร้าแปรรูป กรณีศึกษากลุ่มแจ่วบอง OTOP 3 ดาว บ้านหนองแก อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *งานวิจัยรายวิชาวิทยาระเบียบวิธีวิจัยทางการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*.
- อนันตชัย อธิวรพงศ์. (2568). 2025 ข้อมูลพฤติกรรมและแนวโน้มด้านสุขภาพของคนไทยสำหรับสินค้าดูแลสุขภาพในปีนี้ คนไทยพร้อม จ่ายขนาดไหน? Idea2mobile.com. สืบค้น 10 มิถุนายน 2568 จาก <https://onlinemedia.idea2mobile.com/?p=7109>.
- อนุรักษ์ ทองสุขโขวงศ์. (2559). *การบัญชีต้นทุน*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- Homgren, C. T., Datar, S. M., & Rajan, M. V. (2021). *Cost accounting: A managerial emphasis (17th ed)*. Pearson.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The action research planner (3rd ed)*. Deakin University Press.
- McCarthy, E. J., & Perreault, W. D., Jr. (1991). *Essentials of marketing (5th ed)*. Irwin.